

Світ народжений з барв

*До 125 років від дня
народження Катерини
Василівни Білокур*

Підготувала Абрамова Ю.М.,
бібліотекарка ліцею «Обдарованість»

Доля випробовує тих, хто надумав
дійти якої великої мети...
Але сильних духом не злякає ніщо. Вони
з стиснутими вустами... уперто, сміливо і гордо
ідуть до наміченої мети – крок за кроком
все вперед і вперед... І такі досягають мети.
І тоді доля нагороджує їх сторицею і відкриває
перед ними всі таємниці дійсно прекрасного
НІКІМ НЕ ПЕРЕВЕРШЕНОГО МИСТЕЦТВА
Катерина Білокур

Ім'я Катерини Білокур нині відоме в усьому світі. Сучасники захоплюються її мужністю, закоханість в іноді й жорстокий світ, схиляють низько голови перед талантом, майстерністю цієї малограмотної, але сильної духом жінки. За життя її здебільшого називали «одержимою», «чудною», «неосвіченою селянкою», не розуміли. А якою ж була насправді ця таємнича й водночас така зрозуміла жінка?

Перед вами портрет Катерини Білокур

Цей портрет Катерина Білокур малювала тричі: перший виконаний 1950 року, другий – 1955 року, а третій – 1957 року. Художниця ускладнювала сама собі завдання. Полягало воно в тому, що під час малювання художниця закрила дзеркало, що б ні в якому разі туди не глянути, бо тоді зображено буде лише зовнішність, а душі видно не буде... Найважче, на думку художниці, намалювати очі. «Людина – це очі, а тоді знову – очі, очі, очі. Починати портрет треба з очей, а решту вони самі підкажуть... Найважливіше, звичайно, серце, але його не намалюєш...».

Народилася Катерина Білокур 7 грудня 1900 року в селі Богданівці Пирятинського повіту Полтавської губернії.

Родина жила вбого, і Катрю не посилали до школи. Дівчинці подарували букваря, і за ним вона сама навчилася грамоти. Катерина тяглася до книжки, до творчості. Вона дуже гарно вишивала, шила. А одного разу їй захотілося щось намалювати. Сажею на полотнині вона намалювала «якихось видуманих птиць».

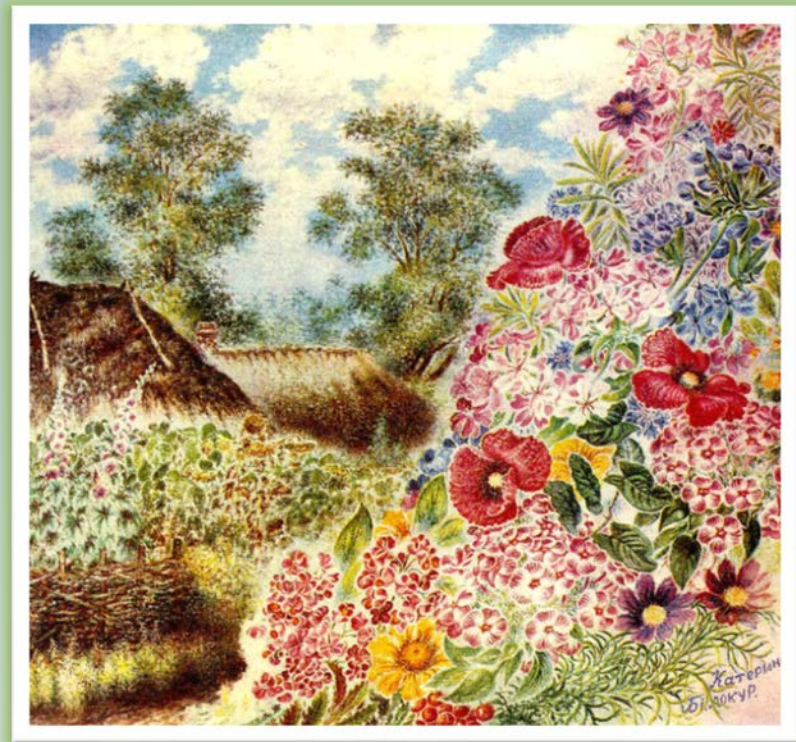

Росла Катря розумною, до будь-якої роботи завзятою, але потяг до малярства ще в дитинстві визначив її долю. Малювала спочатку на тканині шматочком вугілля, а потім якось була спіймана на цьому і відтоді їй заборонили це «нікчемне» заняття. Затуркани, темні батьки не розуміли нестримного потягу дочки до «того малярства». Її чекала цілоденна тяжка робота селянки, і дуже важко було вирвати хоча б хвилинку для малювання. Тільки у свята, після обіду, Катря могла малювати.

Чарівна природа рідного села, розмай дерев, квітів, зеленого руна трав стали для Катерини Білокур академією мистецтв. Дівчина самотужки осягає таємниці техніки живопису.

Милуючись кожною квіточкою, листком, травинкою, гілкою і стовбуром дерева, кольоровою гамою сутінків і світань, блакитним небом погожого дня, вона у природі навчається поєднувати кольори та їх відтінки, передавати на полотні світлотіньові переходи.

Дівчина дуже хотіла здобути художню освіту. Тож 1922 чи 1923 року вперше залишає рідну Богданівку, щоб вступити до Миргородського технікуму художньої кераміки. Взяла два малюнки й поїхала. Про те, на них і не глянули, сказали, що без семирічної освіти ніхто й розмовляти з нею не буде. Наступна спроба вступити 1928 року до Київського театрального технікуму теж була невдала через відсутність документів про шкільну освіту. Та на життєвому шляху дівчини зустрілися люди, які допомагали їй у самоосвіті. Невдачі не спинили Катрю, а швидше загартували. Вона вирішує опанувати непросте мистецтво малярства самотужки.

« Вже в молодості стала я кої у кого доставати книги і з них узнала, що є на світі такі люди – художники і яка їх робота. І якимсь чарівним, прекрасним показалося мені те велике слово художник. От я й сказала собі, що чи рано, чи пізно, хоч на старості літ, а буду художником, буду – і все! »

Катерина Білокур (6 квітня 1950 року)

Малюнки вугіллям на шматочках полотна залишилися в минулому. У минулому й картини, створені фарбами власного виготовлення, на картоні та фанері. Аквареллю й олівцем вона завжди працювала мало й неохоче, художницю найбільше приваблюють олійні фарби. Вони здаються їй сліпучими, навіть їхні назви звучать казково: кіновар світло - й темно-червоний, кобальт темно-синій, ультрамарин, краплак темно-рожевий. Це її улюблені фарби.

А пензлі – дивовижні. Щоб до найтонших деталей передати форму й колір квітки, стебельця, листка, прозорість кожної ягідки грона винограду, кетяга калини, художниця сама виготовляла тоненькі, як голочки, пензлики з кількох котячих волосинок, вишневої гілочки. Їх вона робить сама – вибирає з котячого хвоста волоски однакової довжини: 9, 12 або 36. І для кожної фарби – свій пензлик.

Минає 1939 рік... Катерині Білокур 39 років. За сільським уявленням, вона вже стара й до того ж дивачка, «одержима», що все квіточки малює. Але, здається, саме 1939 року часи випробувань минають.

Якось, перебуваючи в гостях у своєї сестри, Катерина почула пісню «Чи я в лузі не калина була» у виконанні Оксани Петрусенко. Той спів до глибини душі вразив тонку творчу натуру майстрині пензля. І під впливом почутого летить до Києва лист невідомої аматорки. Уславлену Оксану Петрусенко вражає доля, описана Катериною, а найбільше - вкладений у лист малюнок кетяга калини. Оксана Андріївна все думає про невідому жіночку-художницю. А з тим радиться з друзями – Василем Касіяном та Павлом Пичиною – і рушає з пропозицією до Центру народної творчості.

До Богданівки їде Володимир Хитко, що очолював тоді раду Полтавського обласного будинку народної творчості. Враження, яке справили роботи Катрі Білокур на професіоналів, було неперевершеним.

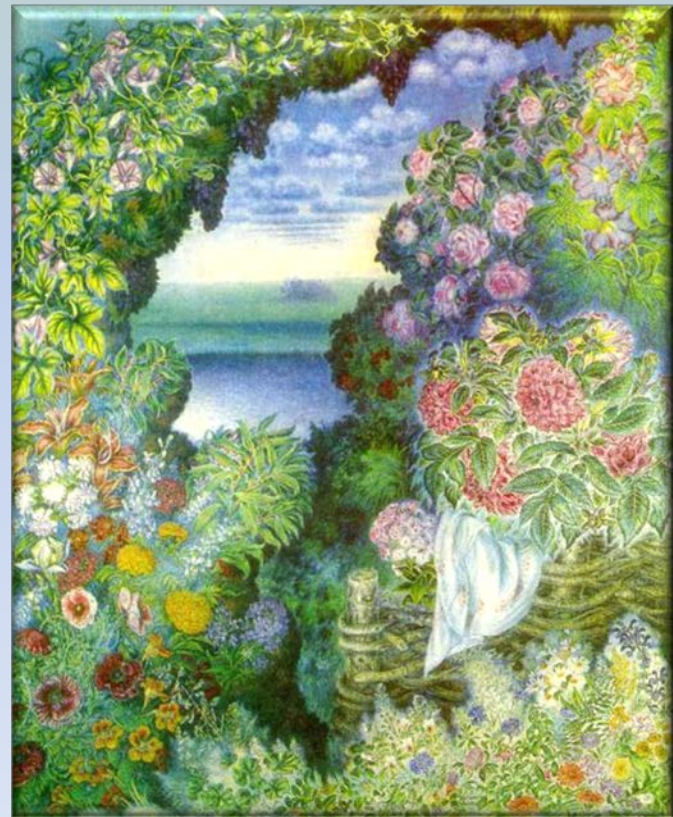
Свіжість і новизна, простота й витонченість ліній, дивна гармонія кольорів – все це 1940 року змогли побачити відвідувачі персональної виставки художниці й самоучки з Богданівки в Полтавському будинку народної творчості. Виставка складається лише з картин Катерини Білокур. Так до Катерини Василівни приходить визнання.

Потім – війна. А 1944 року в Богданівку приїжджає директор державного музею українського народного декоративного мистецтва Василь Нагай – запропонувати виставку й закупити картини. Одну за одною створює художниця свої прославлені картини:

Декоративні квіти (1945)

Колгоспне поле (1948 - 1949)

Картини Катерини Білокур

Цар-колос (1949)

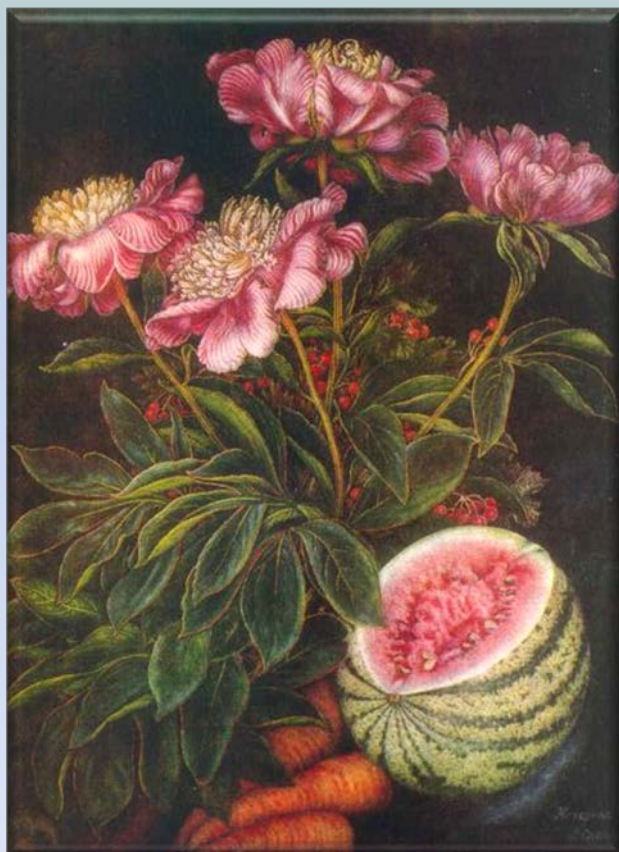

Натюрморт "Сніданок" (1950)

Картини Катерини Білокур

Натюрморт "Кавун, морква, квіти" (1951)

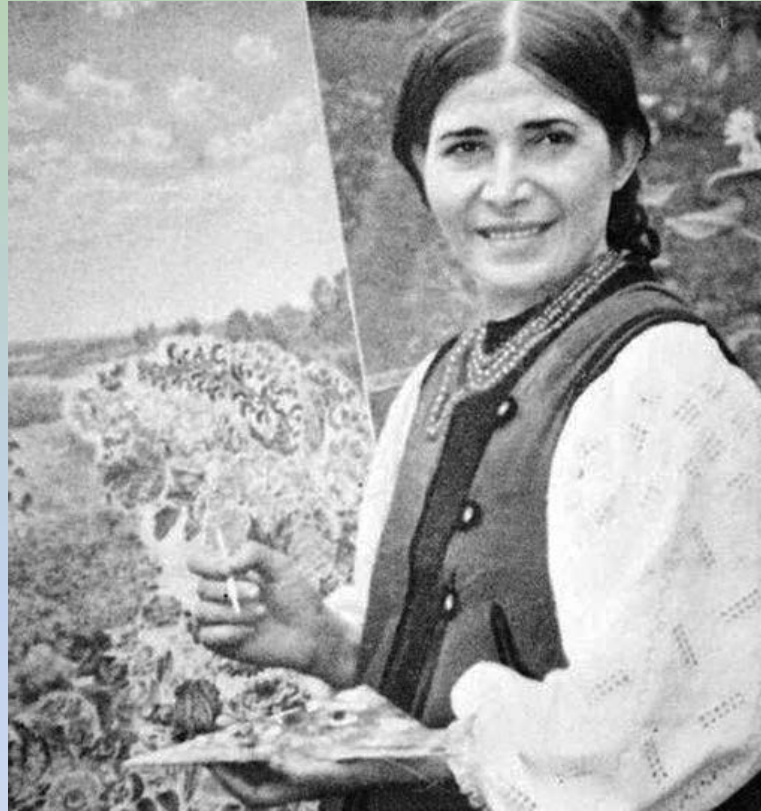

Жоржини (1957)

Квіти для Катерини Білокур були втіленням найошатнішої краси буття. Художниця їх ніколи не рвала, бо вважала це вбивством. Малюючи квіти, Білокур ішла з мольбертом до них і працювала над картиною біля мальв чи кущів жоржин. Часто, задумавши намалювати якусь квітку, Катерина Білокур проходила багато кілометрів, поки не знаходила її. Дивовижною силою своєї фантазії народна майстриня зуміла передати на полотні незвичайну красу, розмаїття квітів рідної землі.

До Співки художників України Катерину Білокур приймають 1949 року, 1951 року нагороджують орденом «Знак Пошани», а 1956 року – званням Народного художника України.

Величезним успіхом користуються її картини на Міжнародних виставках. Три картини Білокур – «Цар-кокос», «Берізка» й «Колгоспне поле» - були включені до експозиції радянського мистецтва на Міжнародній виставці в Парижі 1954 року. Пут їх побачив Пабло Пікассо, а Катрю Білокур назвав «геніальною».

Весна 1960 року, з усіма її квітами, не принесла звичайного полегшення. До болю в ногах додався сильний біль у шлунку. На початку червня 1961 року померла 94-річна мати Яқилина П'авлівна. Катрю Білокур, геть замучену болем, відвезли в Яготинську районну лікарню. 10 червня їй було зроблено операцію, чи то невдалу, чи то вже марну. У той же день художниці не стало. Катерина Білокур тихо відійшла у вічність.

Ось так і жила всесвітньовідома Катерина Білокур у Богданівці, ні в кого нічого не просячи, а навпаки. Вона прагнула віддавати й віддавати якомога більше, бо була особливою людиною. Одночасно з малюванням їй доводилось усю важку селянську роботу виконувати - в полі працювати, худобу доглядати, прати, готувати...

За життя її називали «одержимою», «буйною», «загадковою», «чудною», а ще — «неосвіченою селянкою». А для неї сенсом життя було «святе малювання», квіти, яких ніколи не зривала, які обожнювала і звеличувала. Вона могла йти хворими ногами за багато кілометрів, щоб побачити там дивовижну квітку.

Похована Катерина Білокур в центрі села Богданівка.

Зозуліє доля самотою,
Голос зозуліє твій в роках –
Чахне сивий явір над водою,
А вода під берегом пручка...
Візерунки з ночі напина –
І гойда безсонням квіти жінка,
Кольором і ніжністю луна...
Кожній пелюстинці своя барва,
кожній пелюстинці – подих свій...
і душевні сплески – хто їх бачив
і себе до них на сповідь вів?
І пішла до себе, як у небо...
і пішла в безсмертя від страждання...
тільки квіти – діти біля неї...
тільки доля з хмари вигляда...

Завітайте в бібліотеку!

Познайомтеся з унікальним виданням – фотокнигою «Катерина Білокур»!

Книга ознайомить із творчістю народної художниці України, геніальної особистості, яка в своїх чудових полотнах втілила невмирущу красу живописної української природи. У виданні зібрані усі роботи Катерини Білокур, які зберігаються в Україні.

